

@europa 17

EEN KRITISCH EMAIL EN FAXMAGAZINE OVER EUROPA WWW.ATEUROPA.NL VERSCHIJNT ELKE 2 WEKEN OP ZATERDAG
1^E JAARGANG, NUMMER 17, ZATERDAG 26 JANUARI, 2002

LN: referendum over uitbreiding

Van Baalen (VVD): 'Leefbaar Nederland heeft niet nagedacht over Europa'

Leefbaar Nederland wil een referendum over de uitbreiding van de Europese Unie. Daarmee houden de overeenkomsten tussen de Leefbaren over Europa direct op. Zowel federalistische ideeën als het streven naar een los verbond van soevereine staten kunnen in de partij teruggevonden worden

Oud KVP -Minister van Verkeer en Waterstaat Tjerk Westerterp is één van de weinige potentiële kamerleden van Leefbaar Nederland met landelijke politieke ervaring. Een groot deel daarvan heeft hij opgedaan in Brussel als voormalig ondervoorzitter van het Europees Parlement. Hij wil terug de landelijke politiek in onder Leefbare vlag omdat hij zich zorgen maakt. 'Het uitbreidingsproces lijkt onbeheersbaar te

worden. In 2004 uitbreiden is veel te snel, die datum is alleen maar geprikt omdat er dat jaar Europese verkiezingen zijn. Wat mij betreft moet Nederland een referendum houden over de uitbreiding. Als we willen dat de Nederlanders bij zo'n referendum voor de uitbreiding stemmen kunnen we beter zorgen dat de Europese instituties en burgers er echt klaar voor zijn. Als we te veel haast maken met de uitbreiding verwacht ik grote maatschappelijke weerstand. Ik denk dan ook dat 2008 een betere streefdatum is.' De Rotterdamse hoogleraar Wim Couwenberg hielp mee het gedachtegoed van Leefbaar Nederland vorm te geven en wordt 'lijstduwer' van de partij. Ook Couwenberg denkt dat het verzet tegen de uitbreiding groeiende is. 'Een referendum wordt een spannende zaak, maar het is wel de enige manier waarop Nederlandse burgers echt

invloed kunnen hebben op de Europese politiek.' VVD Tweede Kamerlid Hans van Baalen is hier tegen. 'Referenda zijn conservatief. Als we in de jaren 50 referenda hadden gehouden over Europese integratie dan was de huidige Europese eenwording er nooit gekomen.'

-Vervolg pagina 6 -

Inhoud @europa

PAGINA 2: Terrorisme en Spanje
PAGINA 3: Hongaren voeren wet in die direct kan worden afgeschaft
PAGINA 4: De gulden echt weg!
PAGINA 5: Het GVB en Europa
PAGINA 6: Vervolg pagina 1
PAGINA 7: Column Jansen: Tot de uitbreiding

Spaans-Nederlands conflict over kosten uitbreiding

De Miguel: 'Nederland moet zelf maar afzien van inkomenssteun melkboeren'

De Spaanse staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken Ramón de Miguel en zijn Nederlandse collega Dick Benschop bepleiten beiden 'solidariteit' met de EU-kandidaat-lidstaten. Maar wie gaat er voor die solidariteit betalen? Daarover zijn ze het niet eens.

Tussen de Nederlandse regering en het Spaanse EU-voorzitterschap bestaat een scherp conflict over de vraag welke landen moeten gaan betalen voor de uitbreiding van de EU. Dit bleek 22 januari op een bijeenkomst over het Spaanse voorzitterschap op het Nederlandse Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael. In het komende half jaar, wanneer de Europese Unie geleid wordt door Spanje, staan de landbouw- en structuuronderhandelingen met de kandidaat-

lidstaten op de agenda. Voor Spanje, dat onder huidige regels altijd netto-ontvanger van structuurgelden is geweest, vormen de nieuwe lidstaten potentiële concurrenten voor de ontvangst van Europese steun. De Spaanse staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken, Ramon de Miguel, gaf in Clingendael dan ook aan dat 'bestaand beleid als uitgangspunt voor onderhandelingen zal gelden'. Tijdens haar voorzitterschap zal Spanje geen hervorming van het Europese landbouw- en

structuurbeleid nastreven. In plaats daarvan wil De Miguel de huidige subsidieregelingen voor boeren ook aan de uitbreidingslanden verstrekken. Dit is volgens de Spaanse staatssecretaris een kwestie van 'solidariteit'. Netto betalende landen als Nederland vrezen echter hierdoor dat de eigen bijdragen aan de Europese Unie verder verhoogd zullen worden.

- Vervolg pagina 5 -

Vrees voor burgerrechten door harde Spaanse EU-aanpak terrorisme

Statewatch: 'Spanje criminaliseert linkse groepen als terroristen'

Spanje maakt tijdens haar voorzitterschap van terrorismebestrijding een prioriteit en wil verregaande Europese maatregelen nemen. Burgerrechtenorganisaties vinden dat Spanje echter een wat al te brede definitie van terrorisme hanteert, en waarschuwen voor de afkalving van burgerrechten. Ana de Palacio (Partido Popular) stelt hier tegenover: 'de eerste vrijheid is de vrijheid te leven'.

'Er is geen Spaans terrorismeprobleem, maar een Europees terrorismeprobleem'. Dit stelt Ana de Palacio Vallelersundi, voorzitter van de Commissie Burgerlijke Vrijheden, Justitie en Binnenlands beleid van het Europees Parlement en lid van de Spaanse regeringspartij Partido Popular. Spanje, dat zelf kampt met het hardnekkig voortdurende terrorisme van de Baskische afscheidingsbeweging ETA, zit het komende half jaar de Europese Unie voor en noemt terrorismebestrijding als één van haar prioriteiten. In dat kader wil Spanje de samenwerking op justitiegebied in Europa verbeteren en een 'Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en justitie' creëren. Daarin staat vooral het wederzijds erkennen van gerechtelijke uitspraken centraal. Dat versnelde Europese justitiële samenwerking als antwoord op het terrorisme op gespannen voet staat met het waarborgen van de burgerrechten, bleek al tijdens het aannemen van een gemeenschappelijke Europese definitie van terrorisme in december 2001. Yasha Maccanico, onderzoeker voor de Europese burgerrechtenorganisatie Statewatch, geeft aan dat Spanje het daar met de burgerrechten niet zo nauw wilde nemen. 'De door Spanje voorgestelde definitie van terrorisme behelsde ook demonstranten en komt overeen met het eigen door Spanje gevoerde beleid van het criminaliseren van linkse groepen als terroristen.'

Volgens Wil van der Schans, criminaliteitsonderzoeker bij onderzoeksbureau Jansen en Jansen, pakt Spanje op deze gronden zelf bijvoorbeeld de kraakbeweging in Barcelona aan. 'Uiteindelijk haalde de door Spanje voorgestelde definitie van terrorisme het niet, maar de afgezwakte gezamenlijke EU-definitie laat nog steeds ruimte voor verdergaande interpretaties. Bovendien moet elk half jaar de lijst van terroristische organisaties worden geactualiseerd, en kan zij dus verder worden uitgebreid met bijvoorbeeld links-anarchistische groepen.' De Palacio vindt dit wantrouwen jegens Spanje onterecht. 'Spanje is een land waar de burgerlijke vrijheden zeer hoog in het vaandel staan. We moeten in Europa ophouden met het onderling wantrouwen van elkaars rechtsstelsels. We moeten onze gerechtelijke beslissingen wederzijds erkennen, dat is een kwestie van respect en vertrouwen. Op basis van dit vertrouwen moet na de aanvaarding van het Europese arrestatiebevel de gemeenschappelijke Europese justitiële ruimte verder wordt ontwikkeld.' Lousewies van der Laan, vice-voorzitter van dezelfde Commissie Burgerlijke Vrijheden als waarvan De Palacio voorzitter is, ziet gevaren in de wederzijdse erkenning van rechtsstelsels. 'We moeten daarmee oppassen. Er moeten minimumnormen komen, zodat bijvoorbeeld de situatie van een veel te lang voorarrest, zoals in Italië het geval is, bij uitleveringen in

Europa worden voorkomen.' De Palacio is het hier in principe mee eens. 'We moeten beginnen na te denken over minimumnormen bij Europese uitleveringen, bijvoorbeeld bij het aanwenden van huiszoekingen door de politie. Dit betekent echter niet dat we moeten wachten met maatregelen die voor de bestrijding van het terrorisme noodzakelijk zijn.'

Van der Laan houdt de Spanjaarden scherp in de gaten. 'Er moet een balans gevonden worden tussen de bestrijding van terrorisme en het beschermen van de burgerlijke vrijheden. Een rechtse Spaanse regering als EU-voorzitter zal niet voor snel deze balans zorgen. Zij zal eerder kiezen voor repressie.' Maccanico is net als Van der Laan bezorgd over de door Spanje bepleite Europese Justitiële Ruimte. 'Er wordt door Spanje vanuit gegaan dat er geen reden is om de rechters in andere landen te wantrouwen, omdat immers alle landen de Europese Conventie van de Rechten van de Mens hebben ondertekend. Toch zijn de grenzen van de nationale rechtsstelsels belangrijke barrières die uitleveringen met een politiek tintje in de weg staan. Ze vormen een extra moment van controle.' De Palacio verzet zich tegen het tegenover elkaar plaatsen van terrorismebestrijding en de bescherming van burgerlijke vrijheden. 'De eerste vrijheid van de burgers is de vrijheid te leven.'

Afschaffen Hongaarse statuswet voorwaarde toetreding

Verhagen: 'Invoering statuswet lijkt politieke stunt'.

De nog geen maand geleden ingevoerde 'Wet over Hongaren in de Buurlanden', waardoor etnische Hongaren in Hongarije kunnen werken en onderwijs genieten, zal afgeschaft moeten worden als voorwaarde voor EU lidmaatschap.

In de buurlanden van Hongarije wonen meer dan drie miljoen Hongaren. Sinds 1 januari 2002 kunnen etnische Hongaren dankzij de 'Wet over Hongaren in de Buurlanden' bij een Hongaars consulaat een identiteitspas krijgen, dat recht geeft op onderwijs, gezondheidszorg en een tijdelijke werkvergunning in Hongarije. Het probleem is dat deze 'statuswet' niet in overeenstemming is met de Europese wetgeving en het Verdrag van Schengen.

Politiek stuntwerk

Maxime Verhagen, kamerlid CDA, twijfelt aan de motieven van de Hongaarse regering achter de wet. 'De statuswet is niet conform het acquis, het pakket aan toetredingseisen voor de EU. De wet moet dus afgeschaft of aangepast worden voor de Hongaren kunnen toetreden. De invoering lijkt mij dan ook een politieke korttermijn stunt van de Hongaarse regering om te tonen dat ze begaan zijn met de etnische Hongaren'.

Richard Hörcsik, vice-voorzitter van de Europese Integratie Commissie in het Hongaarse parlement voor regeringspartij Fidesz, geeft toe dat de statuswet waarschijnlijk niet ongeschonden door de toetredingsprocedure zal komen. 'Als Hongarije lid wil worden van de EU zal deze wet waarschijnlijk aangepast moeten worden zodat deze past binnen de Europese wetgeving. Lid worden van de Europese Unie staat op nummer één, en wat er in de toekomst met de wet gaat gebeuren is onzeker.' Hörcsik lijkt zich erbij neer te

leggen dat de wet niet te behouden is. De vraag is waarom de Hongaren een wet invoeren die ze binnen twee jaar weer moeten aanpassen of waarschijnlijk zelfs afschaffen.

Verhagen noemt een tweede mogelijk motief voor het invoeren van de wet. 'De Hongaren zullen ongetwijfeld proberen de statuswet te gebruiken om wisselgeld te bedingen bij de Europese Commissie voor het afschaffen van de wet. Dit zal niet lukken en dan hebben ze twee opties. De eerste optie is dezelfde overgangsregeling te treffen als Duitsland en de grenzen voor werknemers zeven jaar na toetreding dicht te houden. Op die manier kan de wet voor die periode blijven bestaan. De tweede optie is afschaffing van de wet.' In Oostenrijk maakt men zich ook zorgen over de wet. Hans Kronberger, europarlementariër voor de regerende FPÖ, wijst op het gevaar van precedentvorming. 'Er zijn meerdere groepen etnische minderheden in Europa, zoals de etnische Duitsers in Rusland. Het is onmogelijk voor al die groepen uitzonderingen te gaan maken. Toetreden tot de Unie betekent dus voor Hongarije het onvoorwaardelijk afschaffen van de wet.'

Gesloten buitengrenzen?

Lázló Marác, Hongarije-specialist aan het Oost-Europa Instituut van de Universiteit van Amsterdam, is het dan ook niet met Kronberger eens. 'Het is onmogelijk om de Europese buitengrenzen in het Oosten dicht te timmeren. Het is erg moeilijk in Oost Europa duidelijke grenzen te trekken omdat er zoveel

etnische groepen zijn. Binnen Europa zal het zo geregeld moeten worden dat de etnische Hongaren uitstel krijgen op het Verdrag van Schengen.' Dit is voor Verhagen niet acceptabel. 'Een overgangstermijn betekent namelijk dat we een wet in het Europees systeem toelaten die Roemenen discrimineert ten opzichte van etnische Hongaren. Dit past niet binnen het Europa dat wij voorstaan.' Verhagen heeft echter niet helemaal gelijk. In een verbazingwekkend compromis sloten premier van Hongarije Viktor Orbán en zijn Roemeense collega Adrian Nastase in december 2001 een overeenkomst dat niet alleen etnische Hongaren, maar *alle* Roemenen recht zullen hebben op de tijdelijke werkvergunning. De mogelijkheid om tot afspraken te komen stemt Marác optimistisch. 'Hongarije en Roemenië zijn door de statuswet dichter naar elkaar gegroeid. Roemenië heeft als Hongarije toetreedt een lobbyist binnen Europa. Dat is ook gunstig voor Europa omdat dat versoepeling van het toetredingsproces van Roemenië zal betekenen. Helaas zal de wet het waarschijnlijk niet redden doordat zij ingaat tegen de Brusselse bureaucratie.' Kronberger is hier niet rouwig om. 'Een Hongaars lidmaatschap in 2004 betekent dat de grenzen onvoorwaardelijk dicht zullen zijn. Etnische Hongaren zullen vanaf dat moment een visum nodig hebben om Hongarije binnen te komen. Het is heel hard, maar dat zijn de kosten van de toetreding.'

De Euro: geen weg meer terug

De Euro is een doorslaggevend succes. Van Tweede Kamerleden Ferd Crone (PvdA) en Joop Wijn (CDA) mogen alle noodscenario's de prullenbak in. Hoogleraar Macro-economie aan de Universiteit van Amsterdam Roel Beetsma vindt dat de minister van Financiën Gerrit Zalm de oude guldens zo snel mogelijk moet vernietigen omdat anders het gevaar bestaat dat het vertrouwen in de Euro alsnog wordt ondermijnd.

De massale vernietiging van guldens is nog niet begonnen. Minister van Financiën Gerrit Zalm slaat ze voorlopig op in een pakhuis in Lelystad in afwachting van een hogere nikkelprijs. Volgens Roel Beetsma, macro-econoom aan de Universiteit van Amsterdam, is dit een onverstandige beslissing. 'De door Zalm verwachte stijging van de nikkelprijs zou nu al zichtbaar moeten zijn, want de markt anticipeert altijd op de verwachte ontwikkelingen. Er is echter nog geen stijging van de prijs zichtbaar. Waarom zou Zalm het beter weten dan de markt? Ondertussen kost de opslag van de guldens ook veel geld. Bovendien wordt het vertrouwen in de Euro door het achter de hand houden van guldens op onnodige wijze ondermijnd. Je moet niet de suggestie wekken dat er nog een scenario achter de hand is voor het geval de EMU mislukt.' Volgens Ferd Crone, Tweede Kamerlid voor de PvdA, is dit onzin. 'De Nederlandse burgers hebben de afgelopen weken zeer veel vertrouwen getoond. Dat is niet zomaar te ondermijnen. Het feit dat Zalm nog niet tot vernietiging is overgegaan, is alleen een kwestie van bedrijfseconomische overwegingen. Die zijn bij Zalm in goede handen. Er lagen wel scenario's klaar waarbij

de gulden langer dan een maand als tweede betaalmiddel zou fungeren, als de invoering van de Euro niet goed zou verlopen. Maar de invoering is zo goed gegaan dat hiervan geen sprake is.'

Noodscenario's in de papierbak...

Joop Wijn, Tweede Kamerlid voor het CDA, is het met Crone eens. 'Er bestonden meer dan zestig noodscenario's voor de invoering van de Euro, maar die kunnen nu in de papierbak verdwijnen.' Sylvester Eijffinger, is Hoogleraar Europese Financiële Economie en lid van het panel van experts dat het Europees Parlement adviseert over de dialoog met de Europese Centrale Bank. Ook volgens hem is er geen weg terug. 'Doordat de invoering zo voorspoedig is verlopen is het overduidelijk dat de invoering van de Euro een onomkeerbaar proces is. Het is logisch dat het nog enige tijd duurt voordat de munten vernietigd worden. Dat heeft simpelweg te maken met het feit dat de vernietiging een omvangrijk technisch logistiek proces is. Daarbij lijkt het argument dat de nikkel in de toekomst meer waard wordt en gefaseerd op de markt moet worden gebracht om de prijs van nikkel niet te veel te verstoren

aannemelijk. Overigens worden de munten voordat ze in afwachting van vernietiging opgeslagen worden ontdaan van de randen, waardoor ze niet meer als guldens kunnen worden gebruikt.'

...of toch niet?

In sommige, meestal eurosceptische commentaren wordt desondanks een vroegtijdig einde aan de Europese Monetaire Unie voorspeld. Crone en Wijn willen over eventuele noodscenario's in zo'n geval niet speculeren. Ze wijzen beiden op het bestaan van het stabiliteitspact als belangrijke garantie voor de stabiliteit van de Euro, terwijl dit pact nu juist de laatste tijd onder druk lijkt te staan. Ook Beetsma verwacht niet dat de EMU zal mislukken, maar sluit een einde aan de Euro niet geheel uit. 'Het kan op twee manieren mislopen, en dan zijn er ook twee verschillende oplossingen denkbaar. Ofwel de inflatie loopt gierend uit de hand, en dan volgt een dollarisatie, zoals in Argentinië. Ofwel er is politieke onenigheid over de Europese Centrale Bank en de EMU valt uit elkaar. Dan zal er alleen een geleidelijke omwisseling terug naar nationale munten kunnen plaatshebben.'

Europa en de lokale bus

Amsterdam gaat het gemeentevervoerbedrijf Amsterdam (GVB) verzelfstandigen. Toen de plannen ontstonden werd nog druk verwezen naar 'Europese regels'. Nu Brussel voorzichtiger omgaat met liberalisering lijkt het Europese argument verdwenen.

Op de Europese Raad in Lissabon in 2000 spraken de lidstaten hun intentie uit de Europese markt verregaand te liberaliseren. Hierop vooruitlopend werd de Wet Personenverkeer 2000 aangenomen door de Tweede Kamer, waarin richtlijnen voor liberalisering werden vastgelegd. Op basis van deze wet besloot de Gemeente Amsterdam in November 2001 tot de 'externe' verzelfstandiging van het GVB, waarbij de Gemeente vast blijft houden aan de aandelen van het bedrijf. Aanvankelijk speelde de Top van Lissabon nog een belangrijke rol in de argumenten vóór verzelfstandiging. Nu is dat nauwelijks nog het geval.

Europese liberaliseringgolf

Erik Meijer, Europarlementariër voor de SP, legt uit waarom de Europese component inmiddels uit de discussie verdwenen is. 'De Europese Commissie heeft in de jaren negentig telkens laten weten van plan te zijn de vervoerssector in Europa te liberaliseren. Op de Europese Raad in Lissabon in 2000 is het streven van de lidstaten om de meest concurrerende economie ter wereld te creëren vastgelegd. Nederland liep altijd voorop in de liberaliseringgolf. De externe verzelfstandiging van het GVB in Amsterdam, ligt ook in die lijn. De algemene intentie van

verregaande liberalisering is echter uiteindelijk nooit vastgelegd in de Europese regelgeving.' Meijer neemt een kentering waar in het Europese transportbeleid. 'Het Europese Parlement is niet zonder meer akkoord gegaan met de wetsvoorstellen van de Europese Commissie, die verregaande liberalisatie van de transportsector voorstonden. Het Europese Parlement heeft ervoor gezorgd dat er uitzonderingsbepalingen werden aangenomen. Hieruit blijkt dat in wordt gezien dat verregaande liberalisering niet altijd tot een ideale situatie leidt.' Deze mening wordt niet gedeeld door de gemeente Amsterdam, die met volle kracht met de verzelfstandiging vooruit gaat. Tegenstand is er wel. Er wordt inmiddels een referendum tegen de verzelfstandiging van het GVB georganiseerd. Saar Boerlage, onafhankelijk gemeenteraadslid van de gemeente Amsterdam en initiatiefneemster van het referendumcomité: 'Toen het gemeentebestuur twee jaar geleden met het voorstel kwam het GVB te verzelfstandigen, beriepen zij zich op de Europese liberaliseringgolf. Europese regels werden aangevoerd als argument voor de verzelfstandiging. Het leek er toen op alsof er vanuit de Europese Unie van alles kon worden opgelegd. In Brussel is de dominante denktrant omgeslagen en ook de Nederlandse

regering heeft haar ideeën over verregaande liberalisering inmiddels bijgesteld. Nu het tij gekeerd lijkt, moet wat ons betreft ook de voorgestelde verzelfstandiging ter discussie staan. Er zijn andere oplossingen te bedenken om het scheiden van opdrachtgever en opdrachtnemer te realiseren.'

Kentering

Ook bij de voorstanders is de Europese component nu vrijwel verdwenen uit de discussie rond de verzelfstandiging van het GVB. Jessie van der Linden, gemeenteraadslid in Amsterdam voor de VVD, is fervent voorstandster van de verzelfstandiging. Zij maakt zich echter geen zorgen over een mogelijke omslag in Brussel. 'Hoewel het Europese parlement heeft ingestemd met uitzonderingsregelingen en er hierdoor een kortstondige rem op liberalisering en de ontwikkeling naar een volledige vrije markt lijkt te zijn ontstaan, zal dit slechts van korte duur zijn. Er moet niet zo zwart-wit gekeken worden naar wat wel of niet door Europa is toegestaan.' In dit licht ziet Van der Linden de externe verzelfstandiging dan ook als tussenvorm. 'In veel Europese lidstaten worden inmiddels successen geboekt met het creëren van concurrentie in het openbaar vervoer. De tendens van liberalisering zal zich zeker voortzetten.'

Colofon

@europa is een opiniërend fax- en emailmagazine over Europa. De redactie stelt zich ten doel het debat over de toekomst van Europa te stimuleren. @europa verschijnt om de twee weken op zaterdag en wordt gemaakt door een onafhankelijke redactie. @europa wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

REDACTIE

Mark Beunderman, Esther Gaarlandt, Vanessa Lamsvelt, Martin Mevius, Jan Middendorp, Sara Muller.

REDACTIEADRES

@europa, Prinsengracht 1, 1015 DK Amsterdam, Nederland

telefoon: 020-520.52.85, fax: 020-520.52.86,

www.ateuropa.nl

AANMELDEN

Aanmelden voor een gratis mailabonnement kan door een mailtje te sturen naar info@ateuropa.nl.

De Gaulle of Fischer?

Buiten het punt van het referendum besteedt Leefbaar Nederland in haar concept-verkiezingsprogramma van 25 november 2001 slechts zeer summier aandacht aan Europa. Een duidelijke lijn is er in het programma niet te vinden. Leefbaar Nederland lijkt te laveren tussen federalisme en een Europa van soevereine natiestaten. Met name de lijsttrekker van Leefbaar Nederland, Pim Fortuyn, heeft uitgesproken ideeën. Paul Lucardie wetenschappelijk medewerker van het Nederlands Documentatiecentrum voor Politieke Partijen: 'Fortuyn legt de nadruk op de nationale identiteit. De ideeën in zijn boeken lijken een beetje op de aanpak van de vroegere Franse president De Gaulle. Fortuyn pleit voor een Europa van soevereine staten waarbinnen elke staat per onderwerp kan beslissen of zij al of niet met andere Europese landen wil samenwerken.'

De aanpak van Couwenberg staat echter lijnrecht tegenover die van Fortuyn: 'Ik was een van de eerste leden van de beweging van Europese federalisten en zou zelf een lichte federatie nastreven zoals voorgesteld door de Duitse Minister van Buitenlandse Zaken Fischer.' Lucardie voegt toe dat: 'Fortuyn pleit in zijn boeken in lijn met zijn ideeën over het Europa van soevereine lidstaten ook voor de afschaffing van het Europees Parlement.' Hiervan is in het concept-verkiezingsprogramma van Leefbaar Nederland niets terug te vinden. Het concept-verkiezingsprogramma zet zich weliswaar sterk af tegen het 'geldverslindende karakter van het Europees Parlement' maar slaat juist een heel andere weg in. 'De zeggenschap van de Europarlementariërs wordt vergroot' als het aan Leefbaar Nederland ligt. Van Baalen is niet onder de indruk van de ideeën van Fortuyn.

'Terugvallen op een los verbond van lidstaten en het afschaffen van het Europees Parlement werpt Europa in ieder geval lichtjaren terug. Ik vrees dat Leefbaar Nederland nog niet goed over de Europese politiek heeft nagedacht en het alleen als verkiezingsitem ziet.'

Latente onvrede

Ook Lucardie denkt dat Leefbaar Nederland nog een flinke klus krijgt om de verschillende ideeën over Europa op een lijn te krijgen. 'De meeste mensen die nu bij Leefbaar Nederland betrokken zijn geven waarschijnlijk niet zoveel om Europa en degenen die het wel wat kan schelen, zijn het blijkbaar niet eens.' Toch denkt hij wel dat Europa kansen biedt voor een partij als Leefbaar Nederland. 'Er is zeker een latente onvrede over Europa die door een partij als Leefbaar Nederland zou kunnen worden gemobiliseerd.'

Solidariteit

De Miguel is echter genadeloos zo bleek op Clingendael: Als de Nederlandse regering dit te duur vindt, dan 'moet zij maar van de directe inkomenssteun aan Nederlandse melkboeren afzien', waardoor er opeens een 'heleboel geld kan vrijkomen'. De Nederlandse staatssecretaris voor Europese Zaken, Dick Benschop, antwoordde echter dat Spanje het principe van 'solidariteit' met de kandidaat-lidstaten zelf ook maar eens in praktijk moet brengen. 'Spanje is inmiddels niet meer zo arm', stelde hij. De Nederlandse staatssecretaris wil slechts een geleidelijke invoering van inkomenssteun aan boeren in de nieuwe lidstaten, vergezeld van een geleidelijke afname van de steun aan landen die

nu veel EU-gelden ontvangen, zoals Spanje. 'Dat is ook een vorm van solidariteit', stelde Benschop.

Belofte maakt geen schuld

De Miguel wil echter alleen onderhandelen met de toetredingslanden 'op basis van bestaand beleid, en niet op basis van beleid dat eerst nog binnen de EU hervormd moet worden'. Het tornen aan het huidige landbouw- en structuurbeleid zou de toetreding van de eerste nieuwe lidstaten in 2004 in gevaar brengen, vindt De Miguel. De Spaanse staatssecretaris gaat uit van een uitbreiding van de EU met 10 lidstaten in 2004, zoals eind vorig jaar voorgesteld door de Europese Commissie.

Iedereen die één van die 10 kandidaten nu nog eens wil vertellen dat het land toch niet tot de eerste groep behoort wenst hij 'succes'. Benschop gaat er niet zonder meer van uit dat alle 10 landen in één keer zullen toetreden. Hij beschouwt de groep van 10 landen als een 'sortering' van kanshebbers. De toelatingseisen voor de kandidaat-lidstaten, de zogenaamde 'Kopenhagen-criteria' voor toetredingslanden moeten volgens Benschop strikt worden nageleefd. 'Dit kan tot gevolg hebben dat er 10 landen toetreden, maar ook dat er één land toetreedt.'

Column Tot de uitbreiding

Er loop nog altijd een generatie Europeanen rond, die vaak gedacht heeft: "Straks gaan we dood en bestaat het IJzeren Gordijn nog steeds". Voor de meesten van die generatie heeft het ook nu nog iets van een wonder dat dit gordijn zomaar is verdwenen, ook al wennen zelfs wonderen wonderlijk snel. Dat ruim 12 jaar na de ineenstorting van de Berlijnse muur de hereniging van beide delen van Europa nog altijd op zich laat wachten en aan beide zijden van de oude scheidslijn weinig enthousiasme oproept is dan ook wrang. Achter de 85.000 pagina's regelgeving die de kandidaat-lidstaten moeten overnemen alvorens zij kunnen toetreden tot de Europese Unie lijkt het besef verdwenen te zijn dat het hier gaat om het grootste Europese avontuur sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Wantrouwen, scepsis, prikkelbaarheid en uitvergroting van nationale angsten beheersen het debat. De Nederlandse regering loopt zelfs voorop bij pogingen om te voorkomen dat de uitgebreide EU ons straks te veel geld gaat kosten. Soms kun je betreuren dat zo weinig inwoners van de huidige EU-landen ooit een bezoek hebben gebracht aan de toen nog communistische landen. Als zij met eigen ogen hadden gezien hoe de grote meerderheid van de mensen, die niet tot de communistische machtsstructuur -de nomenclatura- behoorde, daar leefde (en in sommige gevallen nog leeft) zou er misschien toch een sterker gevoel van solidariteit hebben bestaan en minder narrigheid.

De eerlijkheid gebiedt echter te zeggen dat het ook geen zin zou hebben gehad al die landen in Centraal en Oost-Europa in één klap lid te maken van de EU. Dat zou over en weer economische en politieke chaos hebben opgeleverd. Maar het aanloopproces had misschien wel een betere psychologische begeleiding kunnen hebben met meer edelmoedigheid en vooral inspiratie. Toen Spanje na de dood van Franco jaren moest wachten op het lidmaatschap van de Europese Unie groeide de irritatie en het ongeduld. De Spaanse minister van Europese Zaken Calvo Sotelo kreeg vaak te horen: "Hoe kan het dat we iets dat zo moeilijk lijkt, -een dictatuur omvormen tot een democratie-, in ander-half jaar hebben volbracht terwijl wat zoveel eenvoudiger lijkt, -lid worden van de EU-, veel en veel meer tijd neemt. De minister gaf dan de volgende uitleg. Je kon wel een nieuwe auto kopen en die voor de deur zetten, maar je moet voor je gaat rijden toch eerst je rijdiploma hebben. Dat vergt heel wat rijlessen en dat neemt tijd. De vergelijking met de voormalige communistische landen ligt voor de hand. Die hebben bovendien nog het nadeel dat ze, anders dan de Spanjaarden destijds, geen ervaring hebben opgedaan met een liberale markteconomie. Dat betekent meer rijlessen. Zolang de kandidaten de auto niet goed weten te besturen zijn zij voor zich zelf en anderen een gevaar op de Europese weg. Toch kun je zien aankomen dat de beslissing over toetreding uiteindelijk niet door de rij-

instructeurs maar door de politici zal worden genomen, een beetje zoals dat destijds ging bij de Duitse vereniging. Zo zullen vermoedelijk per 1 januari 2004 naast Malta en Cyprus alle ex- communistische kandidaten, *met uitzondering van* Roemenië en Bulgarije, lid worden van de EU ondanks aanzienlijke verschillen in rijvaardigheid. Politiek is het immers onverkoopbaar ze nog langer in de kou te laten staan of in deze groep nog weer een tweedeling aan te brengen. Twee dingen kunnen er dan gebeuren. Of de EU desintegreert omdat deze de last niet aankan en dan zijn we allemaal de verliezers. Of zij overleeft door naar voren te vluchten. Dat betekent meer supranationaliteit in de vorm van een sterk Europees Parlement en een krachtige Europese Commissie, meerderheidsbesluiten als regel en meer overdracht van soevereiniteit naar Europa. In Nice hebben de leiders van de EU dat absoluut niet begrepen. Er komt nog een herkansing in 2004 met wat waarschijnlijk het Verdrag van Berlijn wordt. Hopelijk zijn twee jaar voldoende om het besef te doen groeien dat een gemeenschap van 25 landen volstrekt anders functioneert -of niet functioneert- dan een met 15 leden.

Eppo Jansen was voorlichter van het Europees Parlement